

Doňuz diňi / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Doňuz diňi / hekaýa

DOÑUZ DIÑI

Gözüni ýumsa bes, öli ýaly sarsman ýatyp bilýän Narly bu gezek gapy kakylmasyna ýalpa oýandy. Oýansa-da oýandy weli, birsellem oýaly-ukuly doňuz diňini salyp, diňşirgendi durdy. Gapy ýene kakylady. Narlynyň turmaga hyýallanandygyny duýan Çemen ony özüne çekdi:

– Bor-la, Narym, ýatybersene. Arak diýip gelen alkaşyň biridir. Ses bermeseň gider özi.

Perigatanç gelniň kereşmeli owsunjyramasyna eňki gowşan ýigit güberilip duran ter göwüslere sakgaly düýn-öňňin syrylansoň bu gün eýýäm dürterişip ugran tikenekli eňegini basdy... Göhi gelen geliniň gözünü süzüp, birenaýy yňrap ýatyşy essinden aýyljaga meňzeýärdi. Emma Çemeniň bir elini öz üstüne dag aýysy ýaly bolup çöken tüýlek ýigidiň arkasyna atyp, soňam özüne çekişi, bir eli bilenem onuň gataňsy döşünden yza itekläp dyrtmalaýşy, sarç bedewe çalymdaş gelini aňsatlyk bilen birtaraplaýyn lezzete kaýyl edip bolmajakdygyny görkezýärdi..

Bolmajak bolsa bolmaz ekeni. Gapy ýene kakylady. Narly sögünip başlady. Keýpine sogan dogralansoň turmak bilen boldy.

Çemen howsalaly pyşyrdady.

– Dur, özüm açaryn. Birden tanyş-biliş bolup çyksa näme?..

– Bolsa bolsun.

– Aýalyňa-da bu gün barjak däl diýip jaň etmediň...

– Ol bumat sekizinji düýşüni görüp ýatandyr, çagalaryň arasynda.

Çemen onuň yzyndan:

– Gyýw, balagyňy bir ildiräýsene çöpür ören aýagyňa. "Balu" ýaly bolup, nirä barýarsyň. Gelşiksiz bor-a – diýip gygyrды.

– Gije üçde ýatany örüzmek gelşiksiz däl-de, meniňki gelşiksiz bolýamy – diýip, hopudyklap barýan Narly eýýäm gapynyň

agzyndady.

– Onda-da ärsiräp ýatan dul heleýi...

Narly mesligine bäs edip bilmän kikirdän geliniň soňky sözünü eşitmedi. Ol sag eli bilen gözünü owkalap, çep eli bilenem maýkasyna sygman ýarsy görnüp duran gäbe garnyny gaşap durşuna:

– Kim sen? Näme gerek? – diýip gygyrdy.

Jogap deregine bu gezegem gapy kakylady. Öňem şöhweti ujuna gelende turmaly bolanyna gahary gelip duran Narlynyň gany depesine urdy.

– Häý, çöýdüýbiden bolan çöpdüýbi... Maňlaýyňyňdan gapy açayyn-la seniň bir... – diýip, gapyny açanda, daş işikde serhoşlukdan ýaňa aýak üstünde zordan duran orta ýaşly erkek adamyň durandygyny gördi.

Düwülen ýumruk yza gaýtmady. Bat bilen inen ýumruk serhoş pahyryň iki gözünüň ortasynda jaý tapdy. Urgynyň zarbyna arkanlygyna kelemenläp gaýdan görgüliniň ýeňsesi gütüläp beton sekä uruldy.

Serhoş itjanly eken. Zat bolmadyk ýaly ýerinden turdy. Soňam daş-töweregini sermeläp ugrady. Onuň eline ilen zady aýlap saljagyny aňan Narly muňa pursat bermedi. Ol ylgap barşyna garaňkynyň içinde dümtünip oturan serhoşyň içine depdi. İçini tutup bir gapdala ýykylan serhoş zaryn-zaryn iňledi. Ýüregi sowan Narly gapdala geçip oturdy. Çilim otlandy. Indi bir demini dürsändir-dä diýip, henizem ýerinden galman ýatan serhoşa söz gatdy:

– Bar, gümüňi tap, şu taýdan. Ýogsa, häzir polisiýa jaň edip, gözüňi raşotkadan açdyrýan.

Serhoş içýakgyç güldi:

– Jaň et, köpeýogly. Polisiýaň başlygy meň klasdaşym. Göreris kim kimi ýygnatdyrýa...

Narly çekip bolan çiliminiň galyndysyny özünden ýaş boýunça ep-esli uludygy görnüp duran garşydaşynyň üstüne pitikläp goýberdi. Munuň bilenem kanagatlanman, onuň üstüne gaýtdy:

– Diýmek, ýene edep sapagyňa dowam et diýýäň-dä, taýagyň az bolandyr seniň. Ýagdaýyňa seret, günä menden gitdi...

Iki elini depesine aýlap, ýüzünü ýapan serhoş çem gelen ýerine

zarp bilen inýän depginiň astynda-da üzlem-saplam gygyrmasyňy bes etmedi:

– Çemenistanyň goýnunda po-oss-suj-jak mämelerini sokjap ýatan köp-pek diýerler saňa. Ýagyny özüm ýalandyryn, galyndysyny sen ýuwut...

Daşardaky güpür-tapyrdylyga ynjalygy gaçan Çemen üstüne halat atynyp gapa çykdy. Ol bulaşyp ýerde ýatany gören badyna tanady.

– Hiýh, Arslanmy bi...

Arslanyň aýdan soňky sözleri Çemeniň gulagyna ýetdi. Bu onuň Narla eşitdirmek islemeýän zadydy. Ol öň nä görgi bilen tapdy ahyry ony. Bumat belli bir gyz-gelinde durýan erkek barmy näme. Ýelini ýatyrdygy boldy, köwşüni eline alyp, ökjä tüýkürmek bilen bolýarlar. Ýöne Narly olar ýaly oglanlaryň tüýsünden däldi. Telekeçilik bilen meşgullanansoň, garagolluk etmäge eli degmese-de, dogrusy, ärsiz gezip ýören ýaş gelin tapsa, belli-külli ham-çam edişmegiň arzuwyndady. Ofisine işi düşüp gelýän gyz-gelinlere gabagyny galdyрмаýanam bolsa, bir gün işden soň öýüne gaýdyp barýarka, köçäniň ugrunda taksi tutmak üçin elini galdyryp duran öýmeli ýaş gelniň deňesinde biygtyýar saklandy. Barmaly ýerine baran gelin düşjek bolanda pul uzatdy. Narlynyň jogaby nagt boldy.

– Men taksi edem-mok!!

Ýedi derýanyň toruny ýyrtan köpbilmiş ýaş geliniň galam bilen çyzylyna meňzeş owadan gaşlary ýazylyp gitdi.

– Näme edýäň onda?!.

Narly çekinmän-zat etmän lak atyjylykly sowal bilen sürtenişindenem, onuň özüne meýillidigini aňdy. Ol ýüregini bire baglap matlabyny belli etdi:

– Başy boşmyň?!.

– ...

Ölä jan salyp biljek oýnaklaýan ala gözler bilen berilen gyzgyn howurly sessiz jogabyň garşysynda ýüregi howlap giden Narlynyň eli zordan wizitkasyny uzatmaga ýarady. Bir hepde töwerek telefonda hymmyldaşdylar. Soňra Çemen Narlyny öz öýüne çagyrdy.

Her hepdäniň şenbe gününü işden soň Çemeniňkide geçirýän Narly

"Mugt buharda barmy. Gel, elimden gelyän wagty şuňa dükanjyk açyp bereýin, hem maňa bähbitli bolar, pul-peç diýip azar berip durmaz. Sowalgasy özünden bolar" diýip, Narly onuň öýüniň podwalyny dükana öwürüp berdi. Diňe Çemeniň ýaşayan jaýynyň ýaşajjylary gelende-de, dükanyň söwdasy ganymatja bolýardy.

Muny özem aýdarman bolup ýören Çemeniň aşygy alçy gopdy. Şeýdibem ärsiz galan üç ýylynda on üçe golaý erkek bilen gezen Çemen diýdirmezden hajatyny bitiren düşbüje Narlysyny sypdyrasy gelmedi. Käbir joralary dagy gözigidijilik bilen oňa: "Narymjygyň başga gezyäni ýokdur öýdäňmi? Erkek eşekdir-dä! diýselerem:

– Parhy näme, eşegem bolsa maňa duşaklanan eşek, örki mendedir. Näçe maçy duşsa-da, aýlanar-dolanar ýene geler ýanyma. Özüňizde meňki ýaly gyzyly syçýan eşegiňiz bolmansoň, içiňiz garalýa – diýip, olaryň gonjuna gor guýardy.

Çemeniň özi tetelli mes joralaram: "Aý, hawa-la, öý ýerinde öýüň, pul ýerinde puluň, oýnaş ýerinde oýnaşyň bar. Seňki ýaly bagt kimde bar? Narly ýaly oýnaşymyz bolsa, pohuny derman etjek-le..." diýip, dymyp oňatýardylar...

Bu gün lül-gammar bolup gapyny kakanam onuň mundan ýarym ýyl öň gezen ýigidi Arslandy.

Arslanyň özi bir edaranyň ýiligini sorup, süňküni gemirip ýöreniň biridi. Weşen-weşen puly gaýgysyzlyk bilen sowuşy ýaly, gyzy-geline gezek gelende-de, arrygyny gynamaýardy. "Baýguşyň iýjegi agzyna geler" diýlişi ýaly, özi üstüne gelyän biri-birinden owadan gyzy-gelinleri jorap çalşandan enaýy görmeýän Arslan, bir ýa iki, köp bolsa üç gezekden artyk tanşan gyzy-gelniniň ýanyna barmaýardy. Ol muny wezipesiniň howpsuzlygy üçin edýänem bolsa, towguna tok diýilmedik bu ýaramaz gylyk uzak wagtyň dowamynda gaýtalanyp duransoň endige öwürülip gitdi.

Adamlar indi düýn-öňňinem kabul edip bilmejek, kabul etmek beýlede dursun, eşidende ýakasyna tüýkürjek zatlaryny bu gün aňsatlyk bilen kabul edýärler. Asla geň-taň görübem duranoklar. Erkek bilen bir ýassyga baş goýansoň, onuň zyznda janserek bolup ýören gyzy-gelinlerem azalyşyberdi öýdýän... "Eşek

eşekden galsa, gulagynam kes, burnunam..." diýlenini edip, Arslandan bähbit tapmajagyna göz ýetirenlerem, birküç gezek jaňlary alynmansoň, ýa-da alynsa-da ýüzlerine öçürilip goýlansoň, bolan-geçen zatlary bolmadyk ýaly hasap edip, ýene-de bir pulluja erkegiň gözlegine çykybererdiler.

Geň göräýmeli. Ynha, şular ýaly häsiýetli Arslan alty aý owal bir hepde ýaly gezip taşlan zenanyň gapysyny kakdy. Belki-de, onuň wyždany oýanyp, durmuşynda häzire çenli gelip-geçen we diýseň arzan düşen söýgüleriniň iň bolmanda biriniň gymmatyny gaýtadan ölçeresi, apalasy we söýesi gelendir. Ýok-la. Muny kim etse-de, häzirki oturan wezipesinde otursa, Arslan etmez. Ahmal, wezipesinden taýdyrylsa, atdan düşürilip eşege ters mündürilen günü, bular ýaly duýgusy oýansa-da oýanar...

Käbir adam burnundan gelýänçä içensoň, erki elden gidip, niýeti-pälem üýtgäberýär. Arslanam özünden wezipesi bir-iki basgançak ýokardaky başlyklar bilen bir oturlyşykda lül bolansoň, göwni jalataýlyk küýsöp başlady. Ýöne, hany, her çirten gülüni hendege zyňýan Arslana edil şol wagt taýynja duran guş barmy?! Arslan ýadyna düşenje telefon belgilerine aýlap çykdy. Hiç haýsyndan derek bolmady. Biri öz edişi ýaly telefony ýüzüne öçürdi, biri jaňyny almady, ýene birine düýbünden jaň barmady. "Haý, haram tulalar, işleri düşmejek ýaly elimi bloga salaýypdyrlar öýdýän..." diýip, sögünen Arslan bir elini alkymynyň aşagyna diräp, birsellem doňuz diňini saldy. Birdenem Çemen ýadyna düşdi. Bu-da paşmady. Dogrusy, Çemeniň ýakyn gatnaşan her erkeginden soň telefon belgisini özüniň gyz çalşyşy ýaly çalyşýandygyndan Arslanyň habary-da ýokdy. "Öýüň-ä daş däl, özümjik baraýaýyn-la" diýip, ol awtoulagynyň magnitofonyny gataldyp, göni mikroraýonyň içine sürdi...

Mazaly almytyny alan Arslan garşydaşy bir gyra çekilensoň, yraň-daraň edip awtoulagyna mündi. Arslandan gaýtawula garaşmadyk Narly bolsa halatly elem-tas bolup gelýän Çemene tarap ýöredi. Awtoulagyny işleden Arslan çyranyň ýagtsyna önünde garalyp duran turba bölegini gördi. Ol dessine ulagdan düşdi we turbany alyp Narlynyň yzyndan ylgady. Çemen iň soňky gezek garysyna galan ýaraly möjek kimin okdurylan Arslanyň

elindäki turbany görüp, elini agzyna tutdy:

– Narym, gaç!..

Narly gaçmaga ýetişmedi. Nämeden gaçmalydygyny biljek bolup yzyna seredenem şoldy welin, ýazzy maňlaýyna zarňyldap degen turbanyň urgusyna dünýäsi daşynda pyrlandy. Gaşynyň üsti bir gyzyp, birem sowan ýaly boldy. Endamyna sowuk der indi. Maňlaýyna elini degirdi. Zogdurylyp gaýdan gany görüp, başy aýlandy. Badyna Narlyny gujaklap ýetişenem bolsa, daýaw göwräni dik saklamak Çemeniň çepiksije gollaryna başartmady. Inçemik göwreden sypyrlyp aşak gaýtdan ýigit serrelip gitdi. Goňşy gelniň başy açyk, aýak ýalaň, barlygy-ýoklugy belli bolmaýan ýukajyk ýüpek halatda daşarda bolup ýörşüne ören goňşularyň birki sanysy: "Päheý-tt, Çemenjanyň oýnaşlary indi bir ganjygy paýlaşyp bilmän köçä çykyp garpysyp başladylarmy..." diýşip, geň-taňlabam durmadylar we gijäniň süýji ukusyny harama çykarmajak bolup ýerlerine geçip ýatdylar. Ýöne, ýokardaky gatda ýaşaýanlaryň käbiri mugt tomaşanyň hezilini sypdyrasy gelmedi...

Narlynyň maňlaýyndaky gany gören Çemen guduzlan ite döndi. Ol barşyna Arslanyň ýüz-gözüne ýapysdy.

Aýal bilen ýakalaşmak islemeýän Arslan awtolulagyna tarap ýörejek boldy. Çemen haýýarlyk bilen onuň ýakasynyň yz tarapyndan tutup saklajak boldy. Arslan wakanyň bu gidişine gitse, gowulyk bilen gutarmajagyny syzdy. Hudaý saklasyn, häzir ýolbaşçy wezipede oturan kişi bir bolmasyz iş etse, öňki-soňky eden-u etmedik işlerini boýnuna ýükläp, tagtyndan agdaryp goýberýärler. Horaz gygyrmasa-da daň atýar. Sen bolmasaň senemjan edip ýeriňe şobada öňden pursat peýläp ýören dalaşgärem tapylýar, mynasyp başlygam...

Çemen köne oýnaşynyň bu ätiýajyndan habarly bolansoň, ony dawanyň içine hasam çekmek isleýärdi. Her näme-de bolsa, Arslan parhly çykdy. Birem el galdyrmady. Gaýtam çem gelen ýerine başly-barat inýän sarpyklardan goranjak bolup durşuna, Çemeniň bir elinden tutdy-da, ony özünden daşlaşdyrmak maksady bilen itekläp goýberdi. Öňem çalamydar ilişip duran sadap ilikler daş-töwerege pytrap gitdi. Dara-direde haladyň ýeňi Arslanyň elinde galsa näme... Diňe içki eşikde galan Çemen

ýokarky gatda sime düzülen gargalar ýaly bolup tomaşa eýläp oturan goňşularynyň bardygyny ýatdan çykardy. Ol göwüsbendini hem bat bilen sypyryp, Arslanyň ýüzüne zyňdy-da:

– Waý, öldüm-eý, il-gün ýetişeweriň! Bu haram eşek meni zorlajak bolýar... – diýip, hasam beterine tutdy.

Ýokardaky gatlaryň birinde çilim tüsseledip wakany keýpihonlyk bilen synlap duranlaryň biriniň gülküli sesi gijäniň ümsümligini ýañlandyryp gitdi:

– Götüňdäkinem çykarsana, bolanna görä...

Eýýäm huşuna gelip ýetişen Narly masgaraçylykdan kaçmak üçin awtoulagyna tarap ýönelen Arslanyň yzyndan hasanaklady. Edil ýaňy özüne bolan zat boldy duruberdi. Küdüň ýaly ýaly ýumruk heniz yzyna öwrülip ýetişmedik garşydaşynyň ýeňse çukuryndan indi. Südenekläp giden Arslan ýere ýüzin ýazyldy...

Megerem, tomaşaçylaryň biri polisiýa jaň eden bolmaga çemeli. Onýança depesindäki çyrasyny ýalpyldadyp, "Şewrolet" hem geldi.

– Aý, dogan, raýatlaryň rahatlygyny goramajak bolsaňyz, sizi başymyza ýapalymy?! Geliň-ä şeýdip. Serediň, şu duran bizi nätdi. Ýatanyň üstüne turan gelmesin. Ýaşap ýörseň her zady görjek ekeniň... – diýip, Çemen haladyny egnine atyp duran ýerinden möňňürmäge durdy.

Belanyň körüginiň şu darsdabandan turandygyny aňan ýaş leytenant sowukganlylygy elden bermedi:

– Bagyşlaň weli, bu uly şäherde sizden başga-da adam ýaşaýar, gelneje. Edil ýaňy şular ýaly dawalaşyp duran baş-alty sany ýaş oglany bölüme äkitmeli boldy. Onsoň gelyänçäk birneme wagt geçäýdi-dä. Arkaýyn boluň, waka ikitaraplaýyn seljeriler we günäkäre çäre görüler.

Arslan öz awtolulagymda giderin diýse-de, leytanantyň ýanynda gelen iki sany kömekçi poliseý kes-kelläm ony diňlemediler. "Şewroletiň" yzyna urşan tarapyň üçüsinem dykyp diýen ýaly salan kömekçiler özleri taksi tutmak üçin ýola çykdy.

Ýaş leytenant Çemeniň "biz ikimiz näme içgilimi?" diýip gohlandygyna seretmezden, olaryň üçüsinem äkidip, serhoşlyk derejesini anyklaýan merkezden geçirip geldi. Olar ýolda-da biri-birine haýbat atyşyp, sögüşip geldiler. Leytenant olara

hiç zadam diýmedi. Gaýtam ýolboýy olaryň galmagalyny diňläp geldi. Getiribem nobatçy sülçiniň ýanyna saldy. Ýene bir ýerden çagyrys jaňy geldimi nämemi, sülçiden rugsat sorabam gyssagly çykyp gitdi.

Gerekli resminamalar toplandy, düşündirişler alyndy. Soňra Çemendenem, Narlydanam arza alyndy. "Äl-aýt, şu nobatçy ýerli wekillere* ur diýseň öldürýär. Baş minut eşigini geýip çykýança garaşymaly ahyry" diýip, içinden pikir öwren sülçi Çemene zalda garaşmagy haýys etdi. Ol ýukajyk hem-de darajyk haladyň içinde suwa batyrylyp çykarylan pişik ýaly titir-titir edip duran zenana artykmaç sorag berip durmagy uslyp bilmedi.

Ertir çagyrylanda geljekdigi barada dil haty goýan Narly maňlaýyna ýeten şikesiň agyrlyk derejesini kesgitlemek üçin ýarty kagyza ýazylyp berlen ýollanma hatyny goltuk jübüsine salyp, jaňy sülçiniň otagyndan çykjak bolup durka, bar zat bulaşdy duruberdi. Sus oturan Arslan birden çaşdy. Gulakdan syrygyp başlan gany gören sülçi dessine nobatça jaň etdi:

– Gyssagly "Tiz kömege" jaň et!.. Gelen badyna-da ugrat meniň kabinetime!

– Bolýa, ýoldaş kapitan! – diýen nobatçynyň telefondan eşdilyän şaňňy sesi sülçiňkiden batly ýaňlandy.

"Tiz kömek" hamala jaňa garaşyp duran ýaly çalt geldi. Gelen lukman ullakan şikesiň yokdugyny, muňa garamazdan näsagy hassahana äkitmeli boljakdygyny aýtdy. Sülçi bilen Narly Arslany nosilka salyşdy. Lukmany ugradan sülçi Çemeni çagyrdy:

– Ýoldaş Hesenowa, siz arkaýyn öýüňize gaýdyberiň.

– A Narly näme?

– Heniz Narlylyk işimiz bar. Bar arkaýyn gidiber, çagyrylanda gellersiň...

Naýynjar halda gultunan Çemen gapyny daşyndan ýapdy...

Zalda daşlaşyp barýan aýak sesine diň salyp, penjireden daşaryny synlap duran sülçi Çemeniň bölümiň howlusyndan çykandygyny görenden soň, Narla tarap öwrüldi.

– Tak skazal bednýak. Näme edýäs indi?

– Näme etmekden Hudaý saklasyn, ýoldaş kapitan. Ýañam öz aýdyşyňyz ýaly men we Çemen jebir çeken bolup çykyş edýäs-ä. Düzgün bozuja çäre görüň...

– Indi Harlamow Arslan jebir çekene, a siz bolsa düzgün bozuja öwrüldiňiz...

– Bäh, agyp-dönüp duran loly dünýe bu diýleni boldy bü-ýä. On minuda ýetirmän ýerimizi çalyşmaly bolaýdymy?!. Kanunam sakgýç ýaly zat eken-aý? Kime tarap süýndürseň süýndürüp oturmaly.

– Bagyşla weli, siz muny öýüňden ýaban bir lolynyň gujagyna girip ýatmankaň pikir etmeli ekeniňiz.

– Erkek eşeklik edilýä-dä...

– Aý, hawa-da... – diýip, pallan sülçi bir elini agzyna tutup: - Men biraz gözümiň awusyny alaýyn. – Soňra ol telefona elini yetirdi:

– Nobatçy, kömekçi ugratsana!..

– Ýes! – diýen sözden soňra telefonyň gukguldysy eşidildi...

Kömekçi seržant Narlyny alyp çykansoň sülçi kabinetini içinden gulplap, çyrany öçürdi we kreslosynda oturan ýerinde uklap galdy...

Kömekçi seržant Narlyny äkidip düzgün bozujylary wagtlaýyn saklanýan otaga saldy. Hernä jübülerini barlap salmady. Sowuk betonyň üstünde lampa oturan Narly bu ýerden nädende çalt çykyp bolýandygyny pikirlenip başlady. "Kim bar-aý, kim bar? Meni ýeke jaňda bärden alyp çykyp biljek kim bar..." Birden onuň ýadyna howpsuzlyk gullugynda işleýän bir tanşy düşdi. Jaň etdi. Sagat eýýäm daňdan baş töwereklerini sermäp ýördi. Şonda-da, ol uzak garaşdyrman telefona jogap berdi.

– Salawmaleýkim, Çary! Dostjan, bimaza edýän dälidirin-ä?..

– Ýok-la, seň jaňnyňam mazasy-bimazasy bolarmy. Bilýäň-ä çekistleriň gije ýatmaýanyňy. Aýdyber, Narly näme gulluk?

– Gullugymy aýdar bolsam, iş pyrryk. Özüň alyp çykmasaň bolmaýa. Polisiýada otyryn. Birini urdum. Indem näme boljagy belli däl.

– Adam öldürmediň dälmi?

– Ýok-la, Hudaý saklasyn.

– Onda ertir ir sagat tegelek dokuza çenli gaýrat et. Baryp özüm alyp gaýdaryn. Olar ýaly zatlar mesele däl-ä!..

– Boldy agam, onda men arkayn.

Jogap deregine telefonyň gukguldysy eşidildi. Çarynyň gidişi gidiş boldy. Ertesi sagat dokuzda-da, agşam sagat dokuzda-da

ony gelip alyp giden bolmady. El telefonynyň zaryady çökensoň hiç kime jaňam edip bilmedi. Sülçiniň ýanyna birki gezek äkidilip getirilenini hasap etmeseň, aýak ýoluna-da çykmary. Ahyryn gözenegiň öňünden geçip baryan kömekçini çagyrdy. Kel düşen kellesini gart-gart gaşanyp gelyän kelte boýly, garynlak kömekçi:

– Näme gerek? – diýdi.

– Agam, öýe jaň edip bolmazmyka?

– Puluň barmy?

– Pullumy ol?

– Dagy näme sag bolsuna etdiräýer öýtdüňmi? Kireýsiz kilim kakylýamy şu döwürde?..

– Bolýa, agam. Näçe?

– Bir jaňa ýigrimi manat.

Gapdalky gözenekde oturan biri ara goşuldy:

– Ýapban kel, sen-ä soňky bir ýylda diňe jaňdanam bir maşynlyk pul edinensiň, hä?!..

Gözenegiň içinde oturanlar wakyrdaşdy. Ýapban muny ýüzüne-de almady. Gaýtam Narla:

– Bol, çaltrak! Nobatçy görse meniň derime saman dykar, başlyga satýa derrew...

Ýaňky gygyran ýene goşuldy:

– O bendä-de ujundan beräýmeli-dä, ýeke özüňi bilseň bolaýjagyň şol.

Gapdaldan ýene biri söz oklady:

– Ol erkek oglandyr, bu kel ýaly açgöz däl. Eger-eger öňünde kelle ýaly altyn goýsaňam almaz...

Narly tanyş oglanlarynyň birine – Perhada jaň etdi. Wagyrdynyň içinde oňa zordan derdini düşündirip bildi.

Ýarym sagada ýetirmän gelen Perhat göni sülçiniň ýanyna girdi. Näme üçin gelendigini we öz kimdigini tanadandan soň ol matlabyňy belli etdi:

– Ýoldaş kapitan, menem öň milisede işläp çykdim. Ol wagtlar polisiýa däl, milisiýady. Men bulaň içinde edilýänje oýunlary gowy bilýändirin. Öňňin agşam getirilenleriň işi nähili bolarka? Ýarasy gaty agyr bolmasa, edilýänjesinden nemedeli, neneň görýäň, hä?

Sülçi kân pikirilenip durmady.

– Haýsy gerek saňa?

– Narlyýyf gerek.

– Ýagdaýy biçeme däldir-ä?

– Ýagdaýy gaty ganymat. Telekeçi ahyryn ol. Elbetde, ynsap bilen aýt. Mesele дәl, men kepil geçýän, gepsiz-gürrüňsiz sag bolsunyňy özüm elinjek gowşurýan.

– Tegelek on onda!

Perhat elini owkalaşdyrды.

– On müňmi? Galyňrak bolanokmy ol?

– Laýyk bolýa şol agam. Häzir şol işi prokuratura geçiremsoň, on sany on paçka çykarybam düzedip bilmersiňiz.

– Geçirme onda. Men bir sagadyň içinde soraýan puluňy getirerin.

Çalt aşak düşen Perhat Narlynyň deňesinde saklandy. Nobatçydan rugsat sorap gözenegiň önüne bardy we onuň gulagyna pyşyrdady:

– On iki müň soraýar.

– Gökdenmi-i-ii ?

– Hawa, dollardan.

– Göni öýe gaýdýanmy onnoň.

– Göni! Özüm alyp gaýdýan.

– Dep onda ofise. Aýly jana aýt, jigim berer goýberer.

Perhadyň gidişi gelişi deň boldy. Sülçiniň kabinetiniň agzynda aýak çekip, puluň ujundan ýigrimi sany ýüzlügi sogrup goltugyna saldy, soňam içerik ätledi. Ol elindäki pully daňyny sülçiniň önünde goýdy.

– Ylaýykdyr, sanaý!.

– Ýeri bolýa, sanap durjak дәl. Öz paýyňam çykaransyň-a?..

– O nähili? Başbitin önünde dur. Meň bärde ýeke teňne-de peýdam ýok. Iş salşyp ýören adamym bolansoň ýüzden geçip bilmedim.

– Onda bolýa-la. Agam, gep-gürrüň bolmaz дәlmi? Porsajak ýeri bolsa häzir aýt.

– Ed-dil daşa ýazylan ýaly bor. Sen diňe meni bil, inim!..

Sülçi nobatça jaň etdi:

– Narlyýewi häziriň özünde goýberiň. Näme diýýäň? Hemme zady bilmek saňa hökmanmy? Ýokardan jaň geldi. Goýbermesek

bolmaýar. Gerek bolsa özümüz çagyrarsy. Pasporty mende dur. Sülçi sagbollaşyp çykan Perhat gapyny ýapan badynda kimdir birine jaň etdi:

– Starleý, näme uklap ýatyrasyň? Herekete bereket diýipdirler. Ýatan öküze iým ýok. Harlamowdan derek çykmadymy? Gowja siltelemeli eken-dä. Aý, bähbit bolsun. Bolmanam başlyk adamy bize ýetiresleri ýok-la, başlyklaň özi soýar ony.

Bu Narlyýewdenem-ä ep-eslijäni ýonandyryn. Görgülini ýogsa hiç zadam edip bolanok-laý. Adamlaryň kanuna düşünip barmaýanlygam bir gowy zat. Hawa, hawa-la, başda gürleşişimiz ýalydyr. Geliber, paýyňy aýryp goýaryn...

Perhat birinji gata düşüp, Narlyny aldy. Bogaz alakany ýada salyp duran gülkünç keşpli Ýapban kel olaryň yzyndan ýalmanyp galdy:

– Ýokardan çözdürdiň öýdýän, agam? Biziň ýanymyza-da aýlanyp gidersiň-ä?

– Hawa-la, Ýapban aga. Hökmany suratda – diýip, yzyna garaman çykyp gaýdan Narly dostunyň awtoulagynda öýüne geldi. Perhat gaýdarman boldy.

– Uly iş bitirdiň. Seňem gadryňy biler ýörerin-dä. Ýör, gir öýe, çaýlaşman gitseň aýyp bor.

– Ýene bir gezekde. Men häzir bir obadaşymyň toýuna ýetişmeli, dawaý! – diýip, awtoulagyny peşedip giden Perhadyň yzyndan gapyny ýapan Narly gujagyna üç ýaşan ogluny alyp çykan gelnine gözi düşdi.

– Narly, üç günläp nirde kaňkadyň? Çagalar ýadyňa düşmedimi, heý? Bolmanda men pylan ýerde, alada etmäh diýip jaň etseň bolmaýamy? – diýip, ala gözlerini balkyldadyp bakan aýalynyň gözüne göni seredip bilmän, ýüzüni kese sowdy.

– Möhüm iş çykdy, telefonmam ofisinde galypdyr – diýip ýalan sözlän Narly, içindenem: "Men bir eşek, sizden ýaban ýatyp, düşüp ýören günümi diýsene. Gaýdyp şol emjegi kesileniň gapysyndan barsammy..." diýip, ogly bilen bilelikde aýalyny gujaklady. Ol birdenem buduna bir şepbeşik zadyň ýapyşandygyny duýdy. Aýalyna:

– Men bir hajathana girip çykaýyn – diýip, hajathananyň gapysyny içinden kilitledi.

Jalbaryny çözdü. Şepbeşik suwuklyk onuň ujdýdyndan gelipdi. Narly buşugjak boldy. Peşewiň deregine gan gatyşykly iriň geldi. Iriň endam-janyndan ýygnanyp gelýän ýaly on iki süňňüni elendirdi. Göbeginden aşagy bilen iki satanyň arasyny tistgindirip gidýän awuly sanja çydap bilmän:

– Işim gaýtdy. Trifr tutdum öýdýän – diýip, şepbeşigi içki eşigine ýapyşyp, awusy barha artýan ujdýdnyň iriňini gysyp-gysyp gutaryp bilmedi.

Ol hajathanadan çykyşyna dessine eşigini geýdi. Aýaly ylgap geldi.

– Ýene nirä? Ne ýuwundyň, ne iýip-içdiň?

– Ýarym sagatdan gelýän. Ýene bir iş çykdy.

Narly garažda ätiýaçda duran awtoulagyny işledip, ugrajak bolup durka, bir ýerlerden timisgenip Çary geldi.

– Geldiňmi sag-aman, Görogly!

Narly onuň bilen sowuk salamlaşdy.

– Hawa, geldim öz-ä.

– Geldiňmi ýa getirdilermi?

– Parhy näme?

– Parhy kän. Neme men seni goýbertmek üçin näçe kişini gördüm. Indi şol oğlanlara sag bolsun aýtmaly boljak.

– O nähili sag bolsun aýtmaly men? Iki günläp mentleriň gözenekli porsy jaýynda ýatdym. Garaň görünmedi. Indi näme "ekgende ýok, tikgende ýok, harmanda häzir hoja" etjek bolýaň? Men ol ýerden ýaňy geldim.

– Boljak zat däl! Şeýle goýberäydilermi?

– Kim aýdypdyr şeýle goýberdiler diýip?.. On iki müň dollary sanapjyk berdim...

Çarynyň gözi çykaýjak boldy.

– Kime-e-e?

– Kime bolanda saňa näme?

– Men o parahory edişime seret. Kim-aý ol eşsegataly, aýtsana?

– Näme etjek? Kimligi bilen işiň bolmadyn. Puluny aldy, işini bitirdi. Sen ýaly ýitip gitmedi. Ýagdaý neneň-niçik borka diýip, doňuz diňini salyp ýatan peläkediň biri diýerler saňa. Şoňa görä hem menden pul aljak bolduň. Onsoňam seniň özüň menden pul sorap dursuň-a? Ýene-de utanman "o parahory edişime

seret" diýen bolýañ-maý...

Çarynyň ýüzüne kül sepilen ýaly boldy. Mundan soň onuň geplemäge ýüzi bolmady. "Aý bolýa-da. Ýol uzakdyr. Entek kän işiň düşer maňa" diýip tozanlap howludan çykyp gitdi.

Diýýäňmişem diýmän awtoulagyna münen Narly deri-wenerologiýa keselleri hassahanasynda işleýän tanyş lukmanyna jaň etdi:

– Salawmaleýkim, Kamran akga. Nirdesiň? Nirde bolsaňam sataşmasak bolmaýar häzir. Artyp galan akyp ýatyr. Keywany bir bilmesin. Öň näme gün görkezdim oňa. Gaýrat et, agam. Näçe gün ukol almaly bolsa-da alaryn, bahasy hiç. Özüňem boş goýmaryn...

Awtoulagyny dazladyp howludan çykan Narly goňşusynyň oguljygy Kerweni görüp sakga durdy.

– Narly дәde, ejem dükana çörek diýip ugratdy weli, pulumy ýitiräýdim. Ejemiň sowalga diýip süýşüren iň soňkuja iki manadydy. Dükanyň satyjysam ýazgysyna zat berjek дәl diýýär. Iki manat karz beräý-dә? Ertir bazarda araba sürüp kireý ederin hemem puluňy getirip bererin.

Kakasy birki ýyllykda ýogalan on ýaşlyja ýetim oglanjygyň sözüne ýüregi jigläp giden Narly oňa ýigrimi manat uzatdy.

– Gerek дәl, ertirem araba sürjek bolup ýörme, bormy?

Iki manadyň deregine uzadylan ýigrimiligi gören Kerwenjik aljyrap ýeňsesini gaşady.

– Bor welin, men iki manat diýipdim...

– Galanyna süýji-köke alynaý körpäm.

– Alladan gaýtsyn, Narly дәde. Ejeme aýtmarsyň-a ýöne?

– Elbetde aýtmaryn! A sen süýji-kökäni jigileriňden ogrynça iýjekmi?

– Ýo-ok, ony diýmedim. Pul ýitirenimi aýtmasaň bolýa.

– Arkaýyn bolsana köşek. Ýöne senem indikiňe pugta bol. Gerek zadyň bolsa-da ýuwaşlyk bilen maňa duýduraý. Bar, Alla ýaryň bolsun!..

Agyr durmuş tarapyndan şadyýan çagalygyna kast edilen on ýaşlyja oglanjygyň buruk boýnuna nebsiagyryjyluk bilen seredip oýa çümen Narly: "Kimler iýmäge çörek puly tapmaýar, kimler bolsa gazananjasyny haram zatlaryň ugrunda saman ýaly sowurýar" diýip, uludan dem aldy. Soňra rulda oturan ýerinden maşynyň yza seredýän aýnasynda öz-özüne seredip, äht etdi:

– Şu ýigrenji keselden bir saplanaýyn. Dagy-duwara künti diýlen zadyň garasyny görmejegme halal çagalarymdan ant içýän!..

*Bellik: ýerli wekil – uçastkowoý

© Has TÜRKMEN.

Hekaýalar